

KNO.430.4.2024

Nr ewid. 70/2024/P/24/001/KNO

Informacja o wynikach kontroli

Wykonanie w 2023 r. planu finansowego Narodowego Centrum Badań i Rozwoju

MISJA

Najwyższej Izby Kontroli jest niezależna, profesjonalna kontrola zadań publicznych w interesie obywateli i państwa

p. o. Dyrektor Departamentu
Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego

Sławomir Żyła
/podpisano elektronicznie/

Akceptuję:
Wiceprezes Najwyższej Izby Kontroli

Michał Jędrzejczyk
/podpisano elektronicznie/

Zatwierdzam:
Prezes Najwyższej Izby Kontroli

Marian Banaś
/podpisano elektronicznie/

Warszawa, czerwiec 2024 r.

Najwyższa Izba Kontroli
ul. Filtrowa 57
02-056 Warszawa
T/F +48 22 444 50 00

www.nik.gov.pl

SPIS TREŚCI

1.	WPROWADZENIE	5
2.	OCENA OGÓLNA.....	7
3.	WNIOSKI.....	9
4.	WYNIKI KONTROLI WYKONANIA PLANU FINANSOWEGO NARODOWEGO CENTRUM BADAŃ I ROZWOJU	10
	4.1. WYKONANIE PLANU FINANSOWEGO.....	10
	4.2. SPRAWOZDANIA.....	17
5.	INFORMACJE DODATKOWE	20
6.	ZAŁĄCZNIKI	21
	6.1. KALKULACJA OCENY OGÓLNEJ NARODOWEGO CENTRUM BADAŃ I ROZWOJU	21
	6.2. WYKONANIE PLANU FINANSOWEGO NARODOWEGO CENTRUM BADAŃ I ROZWOJU	22
	6.3. WYKAZ PODMIOTÓW, KTÓRYM PRZEKAZANO INFORMACJĘ O WYNIKACH KONTROLI	27

Wykaz stosowanych skrótów i pojęć

BGK	Bank Gospodarstwa Krajowego
MEiN	Ministerstwo Edukacji i Nauki
MFiPR	Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej
MNiSW	Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego
MUS	(ang.: <i>Monetary Unit Sampling</i>) – jest to metoda losowania wydatków z prawdopodobieństwem proporcjonalnym do wartości
NCBR, Centrum	Narodowe Centrum Badań i Rozwoju
NIK	Najwyższa Izba Kontroli
Program FENG	Program Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki 2021-2027
Program FERS	Program Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027
Program POIR	Program Operacyjny Infrastruktura i Rozwój 2014-2020
Program POPC	Program Operacyjny Polska Cyfrowa 2014-2020
Program POWER	Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020
Pzp	ustawa z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1605, ze zm.)
UE	Unia Europejska
ufp	ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1270, ze zm.)
upswn	ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2023 r. poz. 742, ze zm.)
Ustawa o NCBR	ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Narodowym Centrum Badań i Rozwoju (Dz. U. z 2022 r. poz. 2279, ze zm.)

1. WPROWADZENIE

Cel kontroli

Dokonanie oceny wykonania w 2023 planu finansowego Narodowego Centrum Badań i Rozwoju pod względem legalności, celowości, rzetelności i gospodarności.

Zakres kontroli

Podstawą sformułowania oceny były ustalenia dokonane w wyniku następujących działań kontrolnych:

- analiza wykonania planu przychodów,
- analiza stanu należności pozostałych do zapłaty,
- szczegółowa kontrola prawidłowości i terminowości ustalenia wybranych należności oraz windykacji zaległości,
- dokonanie analizy realizacji kosztów, w tym współfinansowanych z budżetu Unii Europejskiej,
- dokonanie analizy kosztów i wydatków majątkowych,
- analiza realizacji zadań oraz efektów uzyskanych w wyniku wydatkowania środków,
- szczegółowa analiza wybranej próby wydatków,
- analiza wybranych postępowań o udzielenie zamówienia publicznego,
- analiza przyznania, wykorzystania i rozliczenia wybranych dotacji,
- dokonanie analizy stanu zobowiązań,
- analiza prawidłowości sporządzenia sprawozdań,
- analiza stosowanych przez dysponenta procedur kontroli zarządczej dotyczących sporządzania sprawozdań.

Narodowe Centrum Badań i Rozwoju jest agencją wykonawczą w rozumieniu art. 18 ufp i działa na podstawie ustawy o NCBR oraz statutu¹. Nadzór nad Centrum w 2023 r. sprawował minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego².

Stosownie do art. 3 pkt 1 oraz art. 10 ust. 1-3 ustawy o NCBR organem Centrum jest Dyrektor, który kieruje działalnością Centrum, samodzielnie dokonuje czynności prawnych w imieniu Centrum oraz reprezentuje je na zewnątrz. Dyrektor jest również odpowiedzialny za gospodarkę finansową Centrum oraz za zarządzanie i gospodarowanie majątkiem Centrum. Zgodnie ze statutem i regulaminem organizacyjnym³, Dyrektor działa przy pomocy zastępców Dyrektora, głównego księgowego Centrum i kierowników komórek organizacyjnych Biura Centrum. W skład Biura Centrum wchodzi komórki organizacyjne m.in. do spraw zarządzania strategicznymi programami badań naukowych i prac rozwojowych, zarządzania programami obejmującymi finansowanie badań naukowych lub prac rozwojowych oraz działań przygotowujących do wdrożenia wyniki badań naukowych lub prac rozwojowych, zarządzania realizacją badań naukowych lub prac rozwojowych na rzecz bezpieczeństwa i obronności państwa, międzynarodowej współpracy naukowej, analiz i ewaluacji, informacji i promocji, finansowo-księgowych oraz prawnych.

Główny księgowy Centrum jest stanowiskiem samodzielnym sprawującym bezpośredni nadzór nad komórką właściwą do spraw finansowo-księgowych i podlega bezpośrednio Dyrektorowi.

Na mocy art. 48 ust. 1 NCBR prowadzi samodzielną gospodarkę finansową na podstawie rocznego planu finansowego ustalanego na okres roku obrotowego, tj. roku kalendarzowego. Zmian planu finansowego Centrum dokonuje się w trybie i na zasadach określonych w ustawie o finansach publicznych.

Główne zadania Centrum określone w art. 27 i nast. ustawy o NCBR to zarządzanie strategicznymi programami badań naukowych i prac rozwojowych, w tym na rzecz obronności i bezpieczeństwa państwa oraz finansowanie lub współfinansowanie tych programów, realizacja badań naukowych lub prac rozwojowych, które nie zostały ustanowione w polityce naukowej państwa⁴, zarządzanie realizacją badań naukowych lub prac rozwojowych na rzecz obronności i bezpieczeństwa państwa oraz ich finansowanie lub współfinansowanie, pobudzanie inwestowania przez przedsiębiorców w działalność naukową.

Do innych zadań Centrum, zgodnie z art. 30 ustawy o NCBR, należy m.in. wspieranie komercjalizacji wyników badań naukowych lub prac rozwojowych oraz innych form ich transferu do gospodarki; inicjowanie i realizacja programów obejmujących finansowanie badań naukowych lub prac rozwojowych oraz działań przygotowujących do wdrożenia wyników badań naukowych lub prac rozwojowych; inicjowanie i realizacja programów obejmujących finansowanie badań aplikacyjnych⁵, udział w realizacji międzynarodowych programów badań naukowych lub prac rozwojowych,

¹ Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 9 września 2010 r. w sprawie Statutu Narodowego Centrum Badań i Rozwoju (Dz. U. z 2020 r. poz. 201).

² Od 1 sierpnia 2022 r. do 6 marca 2024 r. minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego, a od 7 marca 2024 r. minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki. Dalej: Minister.

³ W 2023 r. obowiązywały: Regulamin organizacyjny NCBR nadany Zarządzeniem nr 98/2021 Dyrektora NCBR z dnia 30 grudnia 2021 r. zmieniony Zarządzeniem nr 78/2022 Dyrektora NCBR z dnia 28 listopada 2022 r. oraz Regulamin organizacyjny NCBR nadany Zarządzeniem nr 52/2023 Dyrektora NCBR z dnia 30 czerwca 2023 r. zmieniony Zarządzeniem nr 78/2023 Dyrektora NCBR z dnia 29 września 2023 r.

⁴ Art. 6 upsw. Polityka Naukowa Państwa przyjęta przez Radę Ministrów dostępna na stronie <https://www.gov.pl/web/nauka/polityka-naukowa-panstwa-przyjeta-przez-rade-ministrow> (dostęp 18 kwietnia 2024 r.)

⁵ Badania aplikacyjne w rozumieniu art. 4 ust. 2 pkt 2 upsw.

w tym programów współfinansowanych ze środków zagranicznych; finansowanie badań aplikacyjnych realizowanych w formie niepodlegających współfinansowaniu z zagranicznych środków finansowych projektów badawczych realizowanych w ramach programów lub inicjatyw międzynarodowych ogłaszanych we współpracy dwu- lub wielostronnej oraz projektów badawczych realizowanych przy wykorzystaniu przez polskie zespoły badawcze wielkich międzynarodowych urzędów badawczych; upowszechnianie w środowisku naukowym i gospodarczym informacji o planowanych i ogłaszanych konkursach na wykonanie projektów finansowanych przez Centrum; popularyzowanie efektów zrealizowanych zadań. Centrum realizuje również inne zadania zlecane przez Ministra, przy zapewnieniu środków finansowych na te cele.

W celu realizacji powyższych zadań Centrum, zgodnie z art. 30a ust. 1 ustawy o NCBR może udzielać finansowania m.in. w formie wsparcia bezzwrotnego, pomocy zwrotnej⁶, instrumentów finansowych⁷ lub za zgodą Ministra tworzyć spółki, obejmować lub nabywać udziały i akcje lub obejmować warranty subskrypcyjne⁸ uprawniające do zapisu lub objęcia akcji w spółkach mających siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub za granicą lub obejmować lub nabywać certyfikaty inwestycyjne.

Ponadto na podstawie art. 30 ust. 5 i 6 ustawy o NCBR Centrum może uczestniczyć w realizacji programów finansowanych ze środków UE m.in. jako Instytucja Pośrednicząca (IP) dla programów FENG i FERS w perspektywie finansowej 2021-2027⁹. W 2023 r. NCBR pełniła funkcję IP w ramach zakończonej perspektywy finansowej 2014-2020 dla programów POIR i POWER¹⁰. W 2023 r. Centrum realizowało również projekt E-Pionier w ramach Programu POPC.

⁶ Art. 67 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 (Dz.Urz. UE L 347 z 20.12.2013, str. 320, ze zm.).

⁷ Art. 2 lit. p rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, EURATOM) nr 966/2012 z dnia 25 października 2012 r. w sprawie zasad finansowych mających zastosowanie do budżetu ogólnego Unii oraz uchylającego rozporządzenie Rady (WE, Euratom) nr 1605/2002 (Dz.Urz. UE L 298 z 26.10.2012, str. 1, ze zm.).

⁸ Do 6 marca 2024 r. utworzenie spółki, obejmowanie lub nabywanie udziałów i akcji lub obejmowanie warrantów subskrypcyjnych nie wymagało zgody właściwego ministra – zmiana wprowadzona ustawą o zmianie ustawy o Narodowym Centrum Badań i Rozwoju oraz ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z dnia 26 stycznia 2024 r. (Dz. U. z 2024 r. poz. 227).

⁹ Ustawa z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 (Dz. U. poz. 1079).

¹⁰ Ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020 (Dz. U. z 2020 r. poz. 818, ze zm.).

2. OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli
ocenia w formie opisowej
wykonanie planu
finansowego Narodowego
Centrum Badań i Rozwoju
w 2023 r.

Narodowe Centrum Badań i Rozwoju zrealizowało zaplanowane przychody i koszty w zakresie dotyczącym wykonania planu finansowego na 2023 r., terminowo sporządziło i przekazało sprawozdania budżetowe i sprawozdania w zakresie operacji finansowych, a dane w tych sprawozdaniach były zgodne z ewidencją księgową. Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły niedokonywania wstępnej kontroli umów lub aneksów przez głównego księgowego i sporządzania sprawozdań, które polegały na niewykazaniu danych w kolumnie „plan” w dziale B. „Wydatki” w sprawozdaniu Rb-35 oraz błędnym przyporządkowaniu dwóch jednostek sektora finansów publicznych – uczelni publicznych do grupy podmiotów niefinansowych w sprawozdaniu Rb-N.

Wydatki, zgodnie z ustawą budżetową na 2023 r. zaplanowano w wysokości 7 484 415 tys. zł (7 123 648 tys. zł plan po zmianach). Wykonanie wyniosło 7 016 088,2 tys. zł (98,5% planu po zmianach).

Planowane przychody i koszty NCBR w 2023 r. w części A. Planu finansowego NCBR (układ memoriałowy) po zmianach miały wynieść 1 631 341 tys. zł. Przychody zostały zrealizowane w 89% w stosunku do planu po zmianach i wyniosły 1 452 612,8 tys. zł. Koszty wyniosły 1 453 339,3 tys. zł, tj. 89,1% planu po zmianach, a wynik brutto wyniósł -726,5 tys. zł. Koszty funkcjonowania NCBR wyniosły 195 061 tys. zł i stanowiły 13,4% kosztów ogółem. Największy udział w tej grupie kosztów miały wynagrodzenia w kwocie 80 290,8 tys. zł (41,2%) oraz pozostałe koszty funkcjonowania, które wyniosły 65 258,7 tys. zł (33,5%). Koszty realizacji zadań wyniosły 1 258 278,4 tys. zł, z tego kwota 1 033 422,8 tys. zł została przekazana innym podmiotom.

Planowane dochody i wydatki NCBR w 2023 r. w części B. Planu finansowego NCBR (układ kasowy) po zmianach miały wynieść 1 632 041 tys. zł. Zrealizowane dochody wyniosły 1 583 229,3 tys. zł, tj. 97% planu po zmianach. Wydatki wyniosły 1 634 155,8 tys. zł, tj. 100,1%¹¹ planu po zmianach. Wydatki na realizację zadań wyniosły 1 375 224,6 tys. zł, tj. 96,9% planu po zmianach, z tego kwota 1 150 341,2 tys. zł została przyznana innym podmiotom.

NCBR wykorzystało środki z przyznaných dotacji w 96,9%, tj. z planowanej kwoty 1 393 610 tys. zł wykonanie wyniosło 1 350 678 tys. zł według planu po zmianach. Środki przyznane w formie dotacji celowej na inwestycje i zakupy inwestycyjne w kwocie 6 200 tys. zł zostały wykorzystane w 95,5%, tj. w kwocie 5 923,4 tys. zł. Jednocześnie w ramach środków przyznaných innym podmiotom NCBR z zaplanowanej według planu po zmianach kwoty 6 676 969 tys. zł według planu po zmianach przekazał 6 595 207 tys. zł, tj. 98,8% planu.

Stwierdzona nieprawidłowość w zakresie realizacji planu finansowego na 2023 r. dotyczyła niedokonywania przez Główną księgową Centrum wstępnej kontroli umów lub aneksów przed ich zawarciem (zaciągnięciem zobowiązania) przez Dyrektora NCBR lub osoby upoważnione, co było niezgodne z art. 54 ust. 1 pkt 3 upf; jednocześnie Główna księgową dokonywała wstępnej kontroli operacji gospodarczych wynikających z dowodów księgowych (wewnętrznych lub zewnętrznych).

W rezultacie wydatkowanych środków osiągnięto cele prowadzonej działalności określone w rocznym planie działalności Centrum i planie finansowym w układzie zadaniowym.

¹¹ Przekroczenie planu wydatków było związane z przekazaniem przez NCBR do budżetu państwa kwoty 62 446,4 tys. zł otrzymanych na początku 2023 r. zwrotów środków niewykorzystanych przez beneficjentów w 2022 r.

Analiza prawidłowości sporządzanych sprawozdań budżetowych oraz sprawozdań w zakresie operacji finansowych wykazała, że zapisy dotyczące dochodów i przychodów oraz wydatków i kosztów oraz związanych z nimi należności i zobowiązania prowadzone były prawidłowo. Jednak w sprawozdaniu Rb-35 nie wykazano kwot w kolumnie „plan” w części dotyczącej planowanych wydatków, natomiast w sprawozdaniu Rb-N błędnie zaliczono jednostki sektora finansów publicznych do grupy podmiotów niefinansowych. Sprawozdania zostały sporządzone terminowo, stosownie do rozporządzeń Ministra Finansów w sprawie: sprawozdawczości budżetowej¹², sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych¹³, a także sprawozdawczości budżetowej w układzie zadaniowym¹⁴.

Centrum prawidłowo gospodarowało wolnymi środkami, dokonując, zgodnie z art. 48 ufp, lokat wolnych środków w formie depozytu u Ministra Finansów.

Kalkulacja oceny ogólnej wykonania planu finansowego NCBR została przedstawiona w załączniku 6.1. do Informacji.

¹² Dz.U. z 2024 r. poz. 454.

¹³ Dz.U. z 2023 r. poz. 652.

¹⁴ Dz.U. z 2021 r. poz. 1731.

3. WNIOSKI

Dyrektor NCBR

1. Wprowadzić zmiany w obowiązujących procedurach i instrukcjach, które zapewnią, że umowy lub aneksy zawierane przez NCBR oraz wnioski zakupowe, w przypadku których nie jest konieczne zawarcie umowy, będą poddawane wstępnej kontroli przez głównego księgowego w celu potwierdzenia zabezpieczenia środków w planie finansowym przed zaciągnięciem zobowiązania.
2. Sporządzać sprawozdanie Rb-35 w zakresie planowanych wydatków (część B. „Wydatki” kolumna „plan”) w szczególności działu, rozdziału i paragrafu, tak aby możliwe było ustalenie poziomu wykonania poszczególnych pozycji wydatków.
3. Podjąć niezbędne działania zarządcze ukierunkowane na rzetelne sporządzanie sprawozdania Rb-N.

4. WYNIKI KONTROLI WYKONANIA PLANU FINANSOWEGO NARODOWEGO CENTRUM BADAŃ I ROZWOJU

4.1. WYKONANIE PLANU FINANSOWEGO

4.1.1. WYKONANIE PLANU PRZYCHODÓW

W planie finansowym NCBR w układzie memoriałowym, zawartym w załączniku nr 11 do ustawy budżetowej na rok 2023 (część A) zaplanowano przychody w kwocie 1 750 373 tys. zł, zmniejszone do kwoty 1 631 341 tys. zł. Zrealizowane przychody wyniosły 1 452 612,8 tys. zł i były niższe w porównaniu do 2022 r. o 55 853,7 tys. zł, tj. o 3,7% oraz niższe o 178 728,2 tys. zł, tj. o 11% od kwoty w planie po zmianach. Zaplanowane przychody z dotacji z budżetu państwa według planu po zmianach miały wynieść 1 371 810 tys. zł, natomiast wykonanie wyniosło 1 212 205,4 tys. zł i było niższe o 159 604,6 tys. zł, tj. o 11,6%. W stosunku do 2022 r. wykonanie było niższe o 97 552,9 tys. zł, tj. o 7,4%. Środki z dotacji stanowiły 83,5% przychodów NCBR.

W ustawie budżetowej na rok 2023 dochody NCBR według planu finansowego w układzie kasowym (część B) zaplanowano w kwocie 1 747 573 tys. zł, które stosownie do zmian planu finansowego zmniejszono do kwoty 1 632 041 tys. zł. Zrealizowane dochody wyniosły 1 583 229,3 tys. zł i były niższe w porównaniu do 2022 r. o 108 185,4 tys. zł, tj. o 6,4% oraz niższe o 48 811,7 tys. zł, tj. o 3% od kwoty planowanej po zmianach. Zaplanowane dochody z dotacji z budżetu państwa według planu po zmianach wyniosły 1 378 010 tys. zł, natomiast wykonanie wyniosło 1 346 946,5 tys. zł i było niższe o 31 063,5 tys. zł, tj. 2,3%. W stosunku do 2022 r. wykonanie było niższe o 109 986,5 tys. zł, tj. 7,5%. Środki z dotacji stanowiły 85,1% dochodów NCBR.

W ujęciu memoriałowym wykonanie planu przychodów wyniosło 89% planu po zmianach (1 452 612,8 tys. zł), a w ujęciu kasowym wykonanie planu dochodów wyniosło 97% planu po zmianach (1 583 229,3 tys. zł).

Według sprawozdania Rb-N należności wymagalne na dzień 31 grudnia 2023 r. wyniosły 62 328,8 tys. zł, z tego 89,8 tys. zł z tytułu dostaw towarów i usług oraz 62 239 tys. zł pozostałe. Na koniec 2023 r. nie wystąpiły należności przedawnione ani nie umorzono należności. Nie wystąpiły też należności z odroczonym terminem spłaty.

Szczegółowym badaniem objęto 15 należności na kwotę 31 352 tys. zł. Centrum podejmowało czynności zmierzające do wyegzekwowania tych należności, tj. m.in. zgłaszano wierzytelności w postępowaniu upadłościowym, wysyłano wezwania do zapłaty, kierowano do sądu pozew o zapłatę w postępowaniu upominawczym oraz wnioski do komornika sądowego o wszczęcie postępowania egzekucyjnego.

Szczegółową analizę wykonania planu przychodów NCBR przedstawiono w załączniku 6.2.

4.1.2. WYKONANIE PLANU KOSZTÓW

Plan finansowy NCBR w układzie memoriałowym ujęty w ustawie budżetowej na 2023 r. (część A) obejmował koszty w kwocie 1 750 373 tys. zł, które w planie po zmianach zmniejszono do kwoty 1 631 341 tys. zł. W 2023 r. koszty wyniosły 1 453 339,3 tys. zł i były niższe od kwoty planu po zmianach o 178 001,7 tys. zł, tj. 10,9% i niższe o 54 577,7 tys. zł, tj. o 3,6% w porównaniu z 2022 r. Wynik brutto wyniósł -726,5 tys. zł.

Koszty funkcjonowania NCBR wyniosły 195 061 tys. zł i były niższe od planu po zmianach o 17 424 tys. zł, tj. o 8,2% oraz wyższe o 5 495,8 tys. zł, tj. o 2,9% od kosztów poniesionych w 2022 r. Koszty te stanowiły 13,4% kosztów ogółem. Największy udział w tej grupie kosztów miały wynagrodzenia w kwocie 80 290,8 tys. zł (41,2%) oraz pozostałe koszty funkcjonowania, które wyniosły 65 258,7 tys. zł (33,5%). Koszty realizacji zadań wyniosły 1 258 278,4 tys. zł i były niższe od planowanych kosztów (1 418 856 tys. zł) o 11,3% i niższe o 4,6%, tj. 60 073,4 tys. zł od kosztów poniesionych w 2022 r. Jednocześnie 82,1% kosztów realizacji zadań, tj. 1 033 422,8 tys. zł stanowiły środki przekazane innym podmiotom.

Środki na inwestycje i zakupy inwestycyjne przyznane w ramach dotacji celowej przewidziane w planie na kwotę 6 200 tys. zł zostały wykorzystane w kwocie 5 923,4 tys. zł, tj. w 95,5%.

NCBR przekazało w 2023 r. środki przyznane innym podmiotom w kwocie 6 595 207 tys. zł, co stanowiło 98,8% zaplanowanej kwoty 6 676 969 tys. zł (planu po zmianach) – wykonanie było jednocześnie wyższe od wykonania z 2022 r. o 3,1% (200 347,7 tys. zł).

Wydatki NCBR w 2023 r. według planu finansowego w układzie kasowym (część B) wyniosły 1 634 155,8 tys. zł i były wyższe o kwotę 2 114,8 tys. zł, tj. o 0,1% od kwoty zaplanowanych w wysokości 1 632 041 tys. zł wydatków. W porównaniu do 2022 r. wydatki były niższe o 42 523 tys. zł, tj. o 2,5%.

Wydatki na funkcjonowanie NCBR wyniosły 190 074,5 tys. zł i były niższe od planu po zmianach o 16 910,5 tys. zł, tj. o 8,2% oraz wyższe o 3 146,2 tys. zł (1,7%) od wydatków poniesionych w 2022 r. Stanowiły one 11,6% wydatków ogółem. Wydatki na realizację zadań stanowiły 84,2% wszystkich wydatków i wyniosły 1 375 224,6 tys. zł (96,9% planu po zmianach), w tym kwotę 1 150 341,2 tys. zł, tj. 83,6% stanowiły środki przyznane innym podmiotom i były niższe o 101 890,5 tys. zł, tj. o 8,1% od wydatków poniesionych w 2022 r.

Wydatki z tytułu wpłat do budżetu państwa obejmowały m.in. niewykorzystane w 2022 r. przez beneficjentów środki, które zostały wpłacone w 2023 r. i zostały zwrócone przez NCBR do właściwego dysponenta na ogólną kwotę 62 446,4 tys. zł, która była niższa o 880,3 tys. zł (1,4%) w stosunku do roku poprzedniego.

Szczegółową analizę wykonania planu kosztów NCBR przedstawiono w załączniku 6.2.

W 2023 r. w NCBR przeciętne zatrudnienie¹⁵ – w przeliczeniu na pełnozatrudnionych – wyniosło 532,80 etatów i było niższe o 11,20 etatu w stosunku do planu finansowego ujętego w ustawie budżetowej na 2023 r. (część B poz. VII) i jednocześnie niższe od przeciętnego zatrudnienia w 2022 r. (544,53 etaty) o 11,73 etatów. Dyrektor Biura Dyrektora Centrum i Obsługi Prawnej (BDP), wyjaśniła, że spadek zatrudnienia wynikał z konieczności dopasowania zatrudnienia do nowych limitów zatrudnienia związanych z zakończeniem perspektywy finansowej z budżetu środków europejskich w zakresie pomocy technicznej w Programach POIR i POWER z końcem 2023 r. oraz rozpoczęciem od stycznia 2024 r. nowych Programów FENG i FERS.

Na wynagrodzenia osobowe w zakresie kosztów funkcjonowania NCBR wydatkowano kwotę 62 031,6 tys. zł. Wydatki z tego tytułu były niższe w stosunku do planu po zmianach o 3 454,4 tys. zł. W zakresie realizacji zadań wydatki na wynagrodzenia osobowe wyniosły 10 801,1 tys. zł. Przeciętne wynagrodzenie osobowe w Centrum w 2023 r. wyniosło 11,4 tys. zł i było o 0,9 tys. zł (8%) wyższe niż w 2022 r. Jak wyjaśniła Dyrektor BDP, wzrost wynagrodzeń wynikał z przeprowadzonej 5% podwyżki dla pracowników NCBR w I kw. 2023 r., indywidualnych decyzji podwyżkowych w trakcie roku oraz dokonanych zmian w planie finansowym NCBR dotyczących dodatków motywacyjnych¹⁶.

W 2023 r. NCBR wydatkowało 19 501,5 tys. zł na wynagrodzenia bezosobowe, z tego 18 259,2 tys. zł z tytułu kosztów funkcjonowania i 1 242,3 tys. zł z tytułu kosztów realizacji zadań. Szczegółowym badaniem objęto pięć umów zlecenia z własnymi pracownikami NCBR, którzy według ewidencji czasu pracy wykonywali obowiązki przed lub po zakończeniu obowiązujących ich norm czasu pracy. Łącznie 513 pracowników Centrum było objętych w 2023 r. albo systemem pracy zdalnej (hybrydowej)¹⁷ ze wskazaniem dni pracy w biurze i w miejscu zamieszkania albo pracowało wyłącznie zdalnie¹⁸. Ogółem w 2023 r. w Centrum obowiązywało 19 umów cywilnoprawnych z pracownikami, na podstawie których wypłacono ogółem 283 tys. zł.

Badaniem objęto środki przeznaczone na koszty funkcjonowania, realizację zadań i pozostałe koszty na ogólną kwotę 886 652,5 tys. zł oraz wydatki majątkowe w kwocie 5 923,4 tys. zł. Próbę do szczegółowego badania dobrano z zastosowaniem metody MUS i uzupełniono o pozycje dobrane celowo w liczbie 111 przypadków na łączną kwotę 215 939,2 tys. zł (24,4%), z tego pięć wydatków na kwotę 1 762,9 tys. zł (29,8%) obejmowało wydatki majątkowe. W umowach lub aneksach stanowiących podstawę ww. wydatków brakowało potwierdzenia dokonania przez głównego księgowego wstępnej kontroli, o której mowa w art. 54 ust. 1 pkt 3 upf.

¹⁵ Przeciętne zatrudnienie według definicji GUS - <https://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/376,pojcie.html>.

¹⁶ Decyzja DFA-SKF.311.1.2023.AS.23 z dnia 29 września 2023 r.

¹⁷ 427 osób w 2023 r.

¹⁸ 86 osób w 2023 r.

W 2023 r. NCBR wydatkowało z tytułu wynajmu powierzchni biurowej, w budynku przy ul. Chmielnej 69 w Warszawie, odpowiednio 7 436,1 tys. zł z tytułu czynszu najmu¹⁹ i 1 759,4 tys. zł z tytułu opłat eksploatacyjnych i mediów²⁰, tj. łącznie 9 195,5 tys. zł.

Wśród wydatków ponoszonych przez NCBR znalazły się również wydatki związane z biurem w Brukseli – zgodnie ze zleceniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z 12 kwietnia 2019 r., Centrum przejęło prowadzenie Krajowego Punktu Kontaktowego i otworzyło biuro NCBR w Brukseli²¹. Koszty funkcjonowania biura w 2023 r. wyniosły 4 599,5 tys. zł i były finansowane ze środków dotacji celowej. Łącznie w latach 2020-2023 wydatki wyniosły 15 816,5 tys. zł.

W ramach wydatków objęto badaniami również wkłady pieniężne i objęcie akcji spółek finansowane ze środków dotacji celowej z MEiN, dla których jedynym właścicielem był NCBR. W 2023 r. NCBR objęło wkłady pieniężne w spółce IDEAS NCBR sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie w kwocie 40 000 tys. zł oraz w spółce AKCES NCBR sp. z o.o. z siedzibą w Radomiu w kwocie 14 000 tys. zł. NCBR objęło również w 2023 r. akcje o wartości 60 000 tys. zł w NCBR Investment Fund ASI S.A. z siedzibą w Warszawie. Każda ze spółek złożyła wniosek do NCBR jako jedynego właściciela o podwyższenie kapitału, a Centrum objęło akcje lub udziały równe cenie nominalnej lub wyższej (*agio*), co zostało potwierdzone aktami notarialnymi.

NCBR było również jedynym właścicielem spółki NCBR+ sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie, z którą zawarł umowę o świadczenie usług w trybie zamówienia z wolnej ręki na podstawie art. 214 ust. 1 pkt Pzp. Zgodnie z umową nr 17/22/WR zawartą dnia 23 grudnia 2022 r. spółka NCBR+ sp. z o.o., zobowiązała się do kompleksowego świadczenia usług wsparcia na rzecz NCBR za wynagrodzeniem w kwocie 52 585,9 tys. zł brutto. Wykonanie wskazanej umowy wyniosło 52 218,3 tys. zł (99,3%)²². Źródłem finansowania umowy były środki dotacji podmiotowej, dotacji celowej²³ oraz Pomocy Technicznej Programów POIR i POWER.

Nadzór korporacyjny nad spółkami był prowadzony przez NCBR w oparciu o obowiązujące „Zasady Nadzoru Korporacyjnego Narodowego Centrum Badań i Rozwoju nad Spółkami Zależnymi”, które zostały wprowadzone Zarządzeniem nr 97/2021 Dyrektora NCBR z dnia 29 grudnia 2021 r. na podstawie art. 10 ust. 1 ustawy o NCBR oraz art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 16 grudnia 2016 roku o zasadach zarządzania mieniem państwowym²⁴ i stanowią akt obowiązujący we wszystkich czterech spółkach, których właścicielem było NCBR.

Spośród wskazanych spółek NCBR+ sp. z o.o. osiągnęło w 2023 r. roku zysk netto w kwocie 700,6 tys. zł, natomiast pozostałe spółki poniosły stratę: NCBR Investment Fund ASI S.A. – strata netto: -1 961,2 tys. zł, IDEAS NCBR sp. z o.o. – strata netto: -28 017,2 tys. zł, AKCES NCBR sp. z o.o. – strata netto: -6 277,2 tys. zł²⁵.

W ramach wydatków z budżetu środków europejskich lub programów krajów Europejskiego Obszaru Gospodarczego²⁶ realizowanych poprzez płatności bezpośrednio przez Bank Gospodarstwa Krajowego²⁷ (konto pozabilansowe 920 i 930) z ogólnej kwoty 4 100 709,2 tys. zł przyjętej do próby, badaniami objęto wydatki na kwotę 221 517,2 tys. zł (5,4%). Realizacja płatności objętych badaniami przebiegała zgodnie z ustalonym harmonogramem i budżetem ustalonym w umowach lub aneksach, a zlecenia do BGK były przekazywane z odpowiednim wyprzedzeniem w celu realizacji płatności w terminie.

Badaniem objęto również wydatki zaksięgowane na koncie 138²⁸, które dotyczyły wydatków związanych z realizacją m.in. Programów POIR, POWER, finansowanych zarówno ze środków budżetu państwa (współfinansowanie), jak i budżetu środków europejskich (pozakonkursowe projekty systemowe POIR²⁹). Do próby objętej badaniami przyjęto ogółem wydatki w wysokości 321 732,4 tys. zł, z czego

¹⁹ Czynsz najmu za pomieszczenia, pomieszczenia magazynowe i miejsca parkingowe oraz czynsz dodatkowy.

²⁰ Opłaty eksploatacyjne wyniosły 1 571,7 tys. zł, natomiast media 187,7 tys. zł

²¹ Krajowy Punkt Kontaktowy w Brukseli i biuro NCBR w Brukseli prowadzone na podstawie zlecenia MNiSW (pismo z dnia 12 kwietnia 2019 r. znak DIR.ZON.706.15.2019).

²² W 2023 r. 46 551 tys. zł, w 2024 r. 5 667,3 tys. zł.

²³ usługi dla KPK w Brukseli i biura NCBR w Brukseli.

²⁴ Dz. U. z 2024 poz. 125.

²⁵ Dane na podstawie sprawozdania finansowego NCBR za 2023 r. – Informacja dodatkowa.

²⁶ Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego (MF EOG) oraz Norweski Mechanizm Finansowy na lata 2014-2021 (NMF).

²⁷ Dalej: BGK.

²⁸ Rachunek bankowy programów operacyjnych POIG, POKL, POIŚ, POPT, NMF, POWER w tym PT, POIR w tym PT i POPC, Projekty systemowe POIR.

²⁹ Projekty pozakonkursowe pt.: „Podniesienie poziomu innowacyjności gospodarki poprzez wdrożenie nowego modelu finansowania przełomowych projektów badawczych” (nr POIR.04.01.03-00-0001/16) oraz Projekt pozakonkursowy pt.: „Podniesienie poziomu innowacyjności gospodarki poprzez realizację przedsięwzięć badawczych w trybie innowacyjnych

szczegółowym badaniem objęto 18 wydatków w kwocie 46 226 tys. zł (14,4%). W badanym zakresie, na podstawie przedłożonych do kontroli dokumentów, nie stwierdzono nieprawidłowości.

Plan postępowań o udzielenie zamówień publicznych w 2023 r. został sporządzony i zamieszczony w Biuletynie Zamówień Publicznych 1 marca 2023 r. W trakcie roku aktualizowany był czterokrotnie³⁰. Roczne Sprawozdanie³¹ Narodowego Centrum Badań i Rozwoju o udzielonych zamówieniach zostało opublikowane 21 lutego 2024 r. Zgodnie z opublikowanym sprawozdaniem, Centrum przeprowadziło w 2023 r. łącznie 56 zakończonych zawarciem umowy postępowań na łączną kwotę 66 750,1 tys. zł, z czego: 11 postępowań w trybie przetargu nieograniczonego na kwotę 16 886 tys. zł; siedem postępowań w trybie z wolnej ręki na kwotę 36 807,2 tys. zł oraz 38 postępowań w trybie podstawowym na podstawie art. 275 Pzp na kwotę 13 057 tys. zł.

Szczegółowemu badaniu poddano trzy postępowania powyżej 130 tys. zł na kwotę 754,1 tys. zł, tj.:

- 1) Świadczenie usług cateringowych podczas spotkań w biurze NCBR w Brukseli³², organizowanych w przeciągu 24 miesięcy od podpisania umowy za maksymalnym wynagrodzeniem w kwocie 455 tys. euro – w trybie podstawowym na podstawie art. 275 pkt 1 Pzp. Wartość zamówienia 2 497,1 tys. zł brutto. W trakcie postępowania wpłynęły cztery oferty, z czego trzy zostały odrzucone (z powodu: braku pisemnej zgody na przedłużenie terminu związania umową, błędów w obliczeniu ceny). Wybrano wykonawcę, który zaoferował realizację zamówienia w cenie 455 tys. euro brutto. Umowę zawarto 2 lutego 2023 r. W okresie objętym kontrolą, NCBR otrzymało 13 faktur na łączną kwotę 107,5 tys. euro (493 tys. zł). Wydatków dokonywano zgodnie z umową, każda faktura została zatwierdzona pod względem merytorycznym i formalno-rachunkowym. W zakresie objętym badaniem nie stwierdzono nieprawidłowości.
- 2) Wniosek otwarty na zakup usług wsparcia eksperckiego w przedsięwzięciach PCP (zamówienia przedkomercyjne³³) finansowanych w ramach Programu FENG (zamówienie publiczne udzielone na podstawie art. 11 ust. 5 pkt. 1 Pzp) – wartość zamówienia to 369 tys. zł brutto³⁴. W celu usprawnienia procesu zapewnienia finansowania i zlecenia usług w projektach B+R Centrum przyjęło tzw. otwarty wniosek finansowy. Zamawiający zapraszał do negocjacji wykonawcę ustalając z nim ostateczny zakres usługi i warunki jej realizacji, podpisywał umowę i odbierał dzieło protokołem odbiorczym. W ramach wniosku podpisano umowy na, m.in.: przygotowanie opinii dotyczącej koncepcji budowy demonstratora, a następnie prototypu reaktora DFR; na stworzenie instrumentu pomiarowego służącego do badań społecznych w formie uniwersalnego kwestionariusza, ankiety, możliwego do wykorzystania przez miasta będące uczestnikami projektu NEEST³⁵, czy tłumaczenie z języka polskiego na język angielski treści symulatora polskiego systemu energetycznego. Każdorazowo Centrum wypłacało środki po zaakceptowaniu raportu i przyjęciu prawidłowo sporządzonej faktury. W ramach realizacji umów z ekspertami wystawiono siedem faktur na kwotę 20 tys. zł oraz wynagrodzenia wykazane w listach płac na kwotę 32,1 tys. zł. Łącznie wypłacono 52,1 tys. zł.
- 3) Wniosek otwarty na zakup działań promocyjnych mających na celu wzmocnienie wizerunku NCBR jako instytucji wspierającej innowacyjność i przedsiębiorczość oraz możliwość przedstawienia innowacyjnych programów oferowanych przez NCBR we współpracy z Fundacjami, Stowarzyszeniami, Izbami Gospodarczymi i innymi podmiotami³⁶. Wartość zamówienia podstawowego oszacowano na 350 tys. zł – 78,6 tys. euro; wartość brutto w zł – 430,5 tys. zł. We wniosku przedstawiono tabelarycznie źródła finansowania zamówienia: środki krajowe 168,5 tys. zł oraz środki europejskie 262 tys. zł. W ramach realizacji tego postępowania NCBR otrzymało 11 faktur

zamówień publicznych w celu wsparcia realizacji strategii Europejskiego Zielonego Ładu” (numer POIR.04.01.03-00-0001/20-00).

³⁰ Wersja nr 2 z dnia 14 kwietnia 2023 r.; wersja nr 3 z dnia 19 czerwca 2023 r.; wersja nr 4 z dnia 30 czerwca 2023 r. oraz wersja nr 5 z dnia 18 września 2023 r.

³¹ Pkt. IV sprawozdania dotyczył postępowań o udzielenie zamówienia, do którego stosuje się przepisy ustawy, w których wystąpił konflikt interesów, o którym mowa w art. 56 ust. 2 Pzp skutkujący wykluczeniem wykonawcy na podst. art. 109 ust. 1 pkt 6 ustawy lub w których wykonawcy zawarli porozumienie mające na celu zakłócenie konkurencji, o którym mowa w art. 108 ust. 1 pkt 5 Pzp (konflikt interesów nastąpił w czterech przypadkach w dwóch zamówieniach z wolnej ręki na usługi).

³² Postępowanie nr 44/22/TPBN.

³³ Zgodnie z Komunikatem Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów pn. *Zamówienia przedkomercyjne: wspieranie innowacyjności w celu zapewnienia trwałości i wysokiej jakości usług publicznych w Europie*. Bruksela, 14.12.2007; KOM (2007) 799 wersja ostateczna.

³⁴ Postępowanie nr 23/23/PU/P33.

³⁵ Projekt NEEST (ang. NetZero Emission and Environmentally Sustainable Territories) to projekt realizowany w ramach inicjatywy Komisji Europejskiej Misji „100 neutralnych dla klimatu i inteligentnych miast do 2030 r.” Wynikiem projektu miało być przygotowanie Poradnika dla miast (Guidebook), w którym zostaną przedstawione ścieżki realizacji modernizacji budynków oraz poprawy jakości otoczenia, a także przypadki gotowych do zastosowania rozwiązań.

³⁶ Postępowanie nr 20/23/PU/P75.

na łączną kwotę 200 tys. zł. Każdorazowo Centrum wypłacało środki po zaakceptowaniu raportu i przyjęciu prawidłowo sporządzonej faktury.

Wybrane do badania zamówienia poniżej 130 tys. zł dotyczyły zakupu narzędzia do produkcji materiałów wideo przy użyciu wirtualnego awatara (85,7 tys. zł brutto)³⁷ oraz zakupu działań promocyjnych polegających na wsparciu pracowników marketingu strategicznego poprzez zakup usług montażu filmów wyprodukowanych przez NCBR (97,2 tys. zł brutto). W badanym zakresie, na podstawie przedłożonych do kontroli dokumentów, nie stwierdzono nieprawidłowości.

Zgodnie ze sprawozdaniem Rb-Z o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych oraz poręczeń i gwarancji za IV kwartał 2023 r. w NCBR nie odnotowano zobowiązań wymagalnych.

NCBR otrzymało w 2023 r. dotację podmiotową, dotacje celowe oraz dotację inwestycyjną – zgodnie ze sprawozdaniem Rb-40 łączna kwota wykorzystanych dotacji w 2023 r. wyniosła 1 350 678 tys. zł wobec planowanych (plan po zmianach) środków w wysokości 1 393 610 tys. zł (96,9%). Wykorzystanie dotacji podmiotowej, czterech celowych o największej wartości oraz dotacji celowej na inwestycje i zakupy inwestycyjne przedstawiało się następująco:

- 1) dotacja podmiotowa przyznana przez Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej³⁸ na podstawie art. 46 ust. 1 pkt 2 ustawy o NCBR pierwotnie w wysokości 67 629 tys. zł, została podwyższona w ramach aneksu³⁹ do kwoty 70 462 tys. zł. Centrum wykorzystało 67 741,9 tys. zł, a niewykorzystana kwota 2 720,1 tys. zł została zwrócona w terminie wskazanym w umowie. Rozliczenie dotacji na dzień zakończenia czynności kontrolnych nie zostało zatwierdzone⁴⁰.
- 2) dotacja celowa przyznana przez Ministra Edukacji i Nauki⁴¹ – pierwotna kwota dotacji w wysokości 1 235 222 tys. zł została zmniejszona na podstawie dwóch decyzji Ministra Edukacji i Nauki⁴² oraz aneksów⁴³ do kwoty 1 055 222 tys. zł, z której kwota 625 222 tys. zł dotyczyła finansowania badań aplikacyjnych, natomiast kwota 430 000 tys. zł dotyczyła wsparcia B+R w zakresie obronności i bezpieczeństwa państwa. Wykonanie wyniosło odpowiednio 624 693,2 tys. zł i 430 000 tys. zł, tj. łącznie 1 054 693,2 tys. zł (99,9%). Minister Nauki zatwierdził przedstawione rozliczenie dotacji celowej przez NCBR w dniu 27 lutego 2024 r. Niewykorzystane środki w kwocie 528,8 tys. zł zostały zwrócone w terminie.
- 3) dotacja celowa przyznana przez MFiPR⁴⁴ dla NCBR jako Instytucji Pośredniczącej (IP) na współfinansowanie krajowe działań w ramach Osi Priorytetowej III Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 (POWER) w kwocie 63 000 tys. zł, która w ramach dwóch aneksów⁴⁵ została podwyższona do kwoty 90 000 tys. zł. Wykonanie wyniosło 87 739,3 tys. zł (97,5%), a kwota 2 260,7 tys. zł została zwrócona w terminie.
- 4) dotacja celowa przyznana przez MFiPR dla NCBR jako IP na podstawie art. 7 ust. 4 pkt 1 Porozumienia w sprawie powierzenia realizacji Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój, lata 2014-2020 dla osi priorytetowych: 1. Wsparcie prowadzenia prac B+R przez przedsiębiorstwa oraz 4. Zwiększenie potencjału naukowo-badawczego na kwotę 8 115 tys. zł⁴⁶, z tego kwota 3 493 tys. zł przeznaczona była dla Ośrodka Przetwarzania Informacji – Państwowego Instytutu Badawczego (OPI-PIB)⁴⁷, natomiast kwota 4 622 tys. zł dla Fundacji na rzecz Nauki Polskiej (FNP)⁴⁸. Wykonanie wyniosło 7 999 tys. zł (98,6%), a kwota 116 tys. zł niewykorzystana przez OPI-PIB została zwrócona przez NCBR w terminie wskazanym w umowie.
- 5) dotacja inwestycyjna przyznana przez MFiPR⁴⁹ - została w drodze aneksu zwiększona z kwoty 5 200 tys. zł do kwoty 6 200 tys. zł, natomiast wykonanie wyniosło 5 923,4 tys. zł (96%), zwrot w kwocie 276,6 tys. zł został dokonany w terminie, a Minister Funduszy i Polityki Regionalnej zatwierdził przedstawione rozliczenie dotacji w dniu 28 lutego 2024 r.

³⁷ Postępowanie nr 104/23/PU/P104.

³⁸ Umowa nr DIR/NCBR/1/2023/DP z dnia 9 stycznia 2023 r.

³⁹ Aneks nr 1 z dnia 22 grudnia 2023 r.

⁴⁰ Z przekazanego przez NCBR rozliczenia wynika, że największe wydatki w ramach dotacji podmiotowej zostały poniesione na usługi obce – pozostałe w kwocie 43 571 tys. zł, z tego 26 339,8 tys. zł stanowiły koszty realizacji zadań przez NCBR+ sp. z o.o.

⁴¹ Umowa nr 1/NCBR/DC/2023 z dnia 23 stycznia 2023 r.

⁴² Decyzja nr 01/NCBR/2023-1 z dnia 2 czerwca 2023 r. oraz decyzja nr 01/NCBR/2023-2 z dnia 23 listopada 2023 r.

⁴³ Aneks nr 1 z dnia 6 czerwca 2023 r. i aneks nr 2 z dnia 24 listopada 2023 r.

⁴⁴ Umowa nr NCBR/POWER/DC/2023 z dnia 28 grudnia 2022 r.

⁴⁵ Aneks nr 1 z dnia 14 sierpnia 2023 r. i aneks nr 2 z dnia 6 października 2023 r.

⁴⁶ Kwota podwyższona Aneksem nr 1 z dnia 3 listopada 2023 r. z kwoty 7 819 tys. zł na kwotę 8 115 tys. zł.

⁴⁷ OPI-PIB pełnił funkcję Instytucji Wdrażającej dla Działania 4.2 POIR.

⁴⁸ FNP pełniła funkcję Instytucji Wdrażającej dla Działania 4.4 POIR.

⁴⁹ Umowa nr DIR/NCBR/1/2023/DC z dnia 6 lutego 2023 r.

NCBR nie otrzymało w 2023 r. od Prezesa Rady Ministrów polecenia wpłaty środków pieniężnych do Funduszu Przeciwdziałania COVID-19⁵⁰.

W toku kontroli stwierdzono następującą nieprawidłowość:

- Główna księgowca Centrum nie dokonywała wstępnej kontroli umów lub aneksów przed ich zawarciem (zaciągnięciem zobowiązania) przez Dyrektora NCBR lub osoby upoważnione, co było niezgodne z art. 54 ust. 1 pkt 3 ufp. Jednocześnie Główna księgowca dokonywała wstępnej kontroli operacji gospodarczych wynikających z dowodów księgowych (wewnętrznych lub zewnętrznych).

Zgodnie ze wskazanym przepisem główny księgowy w jednostce sektora finansów publicznych dokonuje wstępnej kontroli zgodności operacji gospodarczych i finansowych z planem finansowym oraz kompletności i rzetelności dokumentów dotyczących operacji gospodarczych i finansowych. Dowodem dokonania wstępnej kontroli jest jego podpis złożony na dokumentach dotyczących danej operacji. Główny księgowy składa podpis na dokumencie, obok podpisu pracownika właściwego rzeczowo.

NCBR działa w oparciu o plan finansowy, który stanowił w 2023 r. załącznik nr 11 do ustawy budżetowej. W Centrum nie były tworzone plany rzeczowo-finansowe dla poszczególnych komórek organizacyjnych, a uszczegółowienie planu finansowego stanowił plan zamówień publicznych oraz plan zakupów – pozycje planu były realizowane w oparciu o wnioski zakupowe przygotowywane dla każdego planowanego wydatku.

Zgodnie z Regulaminem organizacyjnym NCBR⁵¹ oraz wewnętrznymi procedurami⁵² wnioski zakupowe były akceptowane przez pracownika komórki odpowiedzialnej za planowanie finansowe, a nie komórki finansowo-księgowej i akceptowane przez dyrektora zarządzającego – Dyrektora Działu Finansów i Administracji⁵³ (DFA) lub osobę upoważnioną, a nie Główną księgową.

Projekty umów lub aneksów, które były zawierane w trybie Pzp były przekazywane do akceptacji Głównej księgowej, zgodnie z procedurą dot. zamówień publicznych⁵⁴, jednak nie obejmowały realizacji wstępnej kontroli. Wstępna kontrola była dokonywana wyłącznie w oparciu o instrukcję obiegu dokumentów księgowych przyjętą w organizacji⁵⁵.

Stanowisko NCBR, przekazane przez Dyrektora BDP zawierało definicję operacji gospodarczej, tj. „każde, udokumentowane zdarzenie gospodarcze, które wywołuje zmiany stanu składników aktywów i pasywów oraz wpływa na wynik finansowy działalności jednostki. Każda operacja gospodarcza podlega ewidencji księgowej, gdyż wpływa na majątek, źródła finansowania firmy i wynik finansowy”. Wskazała również, że „przy rozliczeniu kasowym w jednostce wpływ na sprawozdanie finansowe mają przepływy finansowe dopiero w momencie ich zaistnienia (w terminie realnej zapłaty)”. Jednocześnie wyjaśniła, że kontrola, o której mowa w art. 54 ufp dokonywana była w Centrum każdorazowo przy dokonaniu operacji gospodarczej.

Główna księgowca Centrum potwierdziła stanowisko przedstawione powyżej oraz uzupełniła, że „w myśl art. 54 ust 3 ustawy o finansach publicznych dowodem dokonania przez głównego księgowego wstępnej kontroli jest mój podpis złożony na dokumentach danej operacji (...), czyli na fakturach i innych dokumentach generujących zapłatę (zobowiązanie)”. Zdaniem Głównej księgowej czynności opisane w art. 54 ust. 3 ufp dokonywane były po dostarczeniu dokumentu do zapłaty do księgowości. W świetle powyższego podpis (kontrasygnata) głównego księgowego jest przejawem działań kontrolnych nałożonych na niego w zakresie zgodności operacji z planem finansowym, a także kompletności i rzetelności dokumentów (dowodów księgowych). Główna

⁵⁰ Na podstawie art. 65 ust. 16 ustawy z dnia 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 568, ze zm.) Prezes Rady Ministrów mógł wydać jednostkom sektora finansów publicznych, o których mowa w art. 9 pkt 5-8 i 14 ufp (m.in. agencjom wykonawczym), wiążące polecenie dokonania wpłaty środków pieniężnych do Funduszu Przeciwdziałania COVID-19, określając ich wysokość oraz termin wpłaty.

⁵¹ W 2023 r. obowiązywały: Regulamin organizacyjny NCBR nadany Zarządzeniem nr 98/2021 Dyrektora NCBR z dnia 30 grudnia 2021 r. zmieniony Zarządzeniem nr 78/2022 Dyrektora NCBR z dnia 28 listopada 2022 r. oraz Regulamin organizacyjny NCBR nadany Zarządzeniem nr 52/2023 Dyrektora NCBR z dnia 30 czerwca 2023 r. zmieniony Zarządzeniem nr 78/2023 Dyrektora NCBR z dnia 29 września 2023 r.

⁵² Instrukcja: Obieg dokumentów finansowo-księgowych w zakresie kosztów funkcjonowania NCBR (wydanie 05 z czerwca 2022 r.) oraz Procedura: Koordynacja udzielania zamówień publicznych i zawierania umów w NCBR (PW_3.7.2-1 - wydanie 06 - styczeń 2022, wydanie 07 - lipiec 2023).

⁵³ Wcześniej Dyrektor Biura Kontroli i Zarządzania Finansowego (BKF).

⁵⁴ Procedura: Koordynacja udzielania zamówień publicznych i zawierania umów w NCBR (PW_3.7.2-1 - wydanie 06 - styczeń 2022, wydanie 07 - lipiec 2023).

⁵⁵ Instrukcja: Obieg dokumentów finansowo-księgowych w zakresie kosztów funkcjonowania NCBR (wydanie 05 z czerwca 2022 r.).

księgową potwierdziła, że zgodnie z przedstawionym powyżej stanowiskiem, nie dokonywała również wstępnej kontroli umów lub aneksów, co do których wyłączone było stosowanie przepisów Pzp lub dotyczyły projektów strategicznych lub były finansowane ze środków Unii Europejskiej.

Zdaniem NIK, postępowanie Głównej księgowej i stanowisko Centrum w tym zakresie było błędne i niezgodne z art. 54 ust. 1 pkt 3 ufp. Zawarte umowy lub aneksy, które były objęte szczegółowym badaniem wydatków, nie posiadały podpisu (kontrasygnaty) Głównej księgowej potwierdzającej dokonanie wstępnej kontroli. Dotyczyło to również wniosków zakupowych, w tym na zakup usług lub dostawy towarów, dla których nie było konieczności zawierania umów. Stanowisko, że kontroli wstępnej, dokonywanej przez głównego księgowego opisanej przepisami ufp, podlegają wyłącznie operacje gospodarcze rozumiane jako dokumenty księgowe z obowiązkiem zapłaty, jest bardzo wąskie. Zaciągnięcie zobowiązania przez jednostkę sektora finansów publicznych następuje najpóźniej w momencie podpisania umowy przez Dyrektora Centrum lub osobę upoważnioną – skutki tych czynności wpływają na realizację planu finansowego, a wydatki NCBR mogą być ponoszone na cele i w wysokości ustalonej w planie finansowym, czego potwierdzeniem był wniosek zakupowy. Zdaniem NIK, rolą głównego księgowego było dokonywanie wstępnej kontroli operacji gospodarczej polegającej na zaciągnięciu zobowiązania wobec podmiotu zewnętrznego najpóźniej przed podpisaniem umowy lub aneksu, a nie dopiero na etapie otrzymania od tego podmiotu zewnętrznego dokumentu księgowego np. faktury.

4.1.3. GOSPODAROWANIE WOLNYMI ŚRODKAMI

W 2023 r. dokonywano lokat wolnych środków w formie depozytu overnight. Na koniec 2023 r. wysokość środków podlegających lokowaniu na rachunkach bankowych wyniosła: środki ERA-NET w wysokości 7 119 404,76 zł, środki nadwyżki finansowej w wysokości 519 992,64 zł. W NCBR nie wdrożono formalnego systemu zarządzania płynnością finansową w odniesieniu do środków lokowanych na lokatach, z uwagi na fakt regulowania zobowiązań z dotacji budżetowych, które nie podlegają lokowaniu.

4.1.4. EFEKTY RZECZOWE PROWADZONEJ DZIAŁALNOŚCI

Na 2023 r. w dwóch funkcjach budżetu w układzie zadaniowym: *10. Szkolnictwo wyższe i nauka* oraz *17. Kształtowanie rozwoju regionalnego kraju*, zaplanowano działania w ramach trzech zadań (zadanie *10.1. Zarządzanie systemem szkolnictwa wyższego i nauki*, *10.2. Badania naukowe służące praktycznym zastosowaniom*, *17.2. W Koordynacja, zarządzanie i wdrażanie realizacji programów polityki spójności oraz pozostałych programów finansowanych z udziałem niepodlegających zwrotowi środków pomocowych*). Zaplanowane działania były zgodne z zadaniami NCBR, wynikającymi z art. 27-30 ustawy o NCBR.

Wydatki, zgodnie z ustawą budżetową na 2023 r. zaplanowano w wysokości 7 484 415 tys. zł (7 123 648 tys. zł plan po zmianach). Wykonanie wyniosło 7 016 088,2 tys. zł (98,5% planu po zmianach).

W ramach funkcji *10. Szkolnictwo wyższe i nauka*, NCBR realizowało dwa podzadania: *10.1.1. Wspieranie działalności naukowej i dydaktycznej* oraz *10.2.1. Wspieranie badań aplikacyjnych, prac rozwojowych oraz komercjalizacji wyników B+R* w ramach dwóch zadań (*10.1. Zarządzanie systemem szkolnictwa wyższego i nauki*, *10.2. Badania naukowe służące praktycznym zastosowaniom*). Na zadania wydatkowano łącznie 7 006 502,4 tys. zł (98,5% planu po zmianach). Celem podzadań było podwyższenie jakości funkcjonowania instytucji szkolnictwa wyższego oraz polepszenie rozwoju wiedzy opartej na badaniach w Polsce poprzez wzmacnianie współpracy badawczej między Norwegią a Polską (podzadanie 10.1.1.), zwiększenie intensywności badań naukowych na potrzeby sektora gospodarczego (podzadanie 10.2.1). Dla realizacji ww. celów określono następujące mierniki: podzadanie 10.1.1. - liczba osób objętych wsparciem EFS/EFSA+ w celu podniesienia kompetencji w obszarach kluczowych dla gospodarki i rozwoju kraju (szt.) – wykonanie 215 313 (103,6%), liczba realizowanych w ramach Programu projektów badawczych (w szt.) – wykonanie 95 (100%), (podzadanie 10.2.1 – zaplanowaną wartość miernika w wysokości 80% zrealizowano w 77,03%).

W ramach funkcji *17. Kształtowanie rozwoju regionalnego kraju*, NCBR realizowało podzadanie *17.2.1. W Koordynacja realizacji, zarządzanie i wdrażanie programów realizowanych z udziałem środków pochodzących z budżetu UE* w ramach zadania *17.2. W Koordynacja, zarządzanie i wdrażanie realizacji programów polityki spójności oraz pozostałych programów finansowanych z udziałem niepodlegających zwrotowi środków pomocowych*. Na zadanie wydatkowano 9 585,9 tys. zł, tj. 92,15% planu po zmianach. Niższe wykonanie spowodowane było końcowym rozliczaniem projektów grantobiorców. Wartości planowane oparte były o wskaźniki przedstawione przez grantobiorców we wnioskach, a następnie całościowo zweryfikowane. Wykonanie wskaźników zostało skorygowane, co wpłynęło na niższe

wykonanie miernika w podzadaniu 17.2.1.W, w którym miernikiem była liczba wspartych programistów w ramach projektu E-Pionier (w szt.).

W 2023 r. realizacja budżetu zadaniowego monitorowana była na bieżąco. Do poszczególnych działań planu przypisane są określone rodzaje środków (źródła finansowania), których ciągły monitoring zapewnia zgodność wykonania z planem w układzie zadaniowym. Realizacja planu w układzie zadaniowym w odniesieniu do mierników odbywała się w cyklach kwartalnych oraz dodatkowo przy każdej zmianie planu. Dane do wykonania mierników zbierane były przez pracowników Działu Finansów i Administracji na podstawie istniejących baz danych lub informacji pozyskiwanych w komórkach merytorycznych. Kwartalnie dane o wykonaniu części mierników były przekazywane do MFiPR do poszczególnych komórek odpowiadających za nadzór nad poszczególnymi programami (źródłami finansowania).

Stosownie do art. 11 ust. 3 ustawy o NCBR, Centrum przedstawiło Ministrowi Nauki i Szkolnictwa Wyższego roczne sprawozdanie z działalności agencji w dniu 25 marca 2024 r.

W NCBR nie były opracowywane plany rzeczowo-finansowe dla poszczególnych komórek organizacyjnych, a podstawowym źródłem realizacji zadań był przede wszystkim plan finansowy i plan działalności oraz plan zamówień publicznych i plan zakupów, które były budowane w oparciu o potrzeby zgłaszane przez poszczególne jednostki na etapie tworzenia projektu planu finansowego na rok następny.

W ramach kontroli zarządczej NCBR prowadziło analizę ryzyka, wprowadziło szereg procedur wewnętrznych m.in. dotyczących definiowania strategicznego programu badań naukowych i prac rozwojowych, przygotowania programu krajowego oraz programów na rzecz obronności i bezpieczeństwa państwa, zamówień publicznych, kontroli i ewaluacji projektów. Dział Audytu Wewnętrznego i Kontroli Wewnętrznej (DAK) prowadził czynności z zakresu audytu wewnętrznego⁵⁶, prowadzona była również kontrola wewnętrzna w organizacji⁵⁷. Ze względu na specyfikę działalności Centrum, Dział Kontroli Projektów (DKP) prowadził kontrole projektów realizowanych przez beneficjentów, którzy otrzymali środki na ich finansowanie lub współfinansowanie w ramach programów, w tym finansowanych ze środków UE i innych źródeł zagranicznych.⁵⁸ Prowadzona była również ewaluacja programów, w tym finansowanych ze środków budżetu europejskiego⁵⁹.

NCBR zrealizowało zalecenia otrzymane od MFiPR dotyczące przekazywania informacji o stopniu wykorzystania środków na finansowanie poszczególnych zadań jako uzupełnienie sprawozdań Rb-35 i Rb-40. Ponadto Komitet Audytu dla działu administracji rządowej rozwój regionalny zarekomendował przeprowadzenie zadania zapewniającego dotyczące efektywności spółek NCBR⁶⁰.

4.2.SPRAWOZDANIA

Kontrolą objęto prawidłowość sporządzania sprawozdań za 2023 r. przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju:

- z wykonania, określonego w ustawie budżetowej na 2023 r. planu finansowego agencji wykonawczej (Rb-40),
- z wykonania planu dochodów i wydatków agencji wykonawczej (Rb-35),

⁵⁶ Zgodnie z zatwierdzonym planem audytu wewnętrznego na rok 2023 DAK zaplanowano sześć zadań zapewniających, dwie czynności doradcze i 12 czynności sprawdzających. Realizację planu zweryfikowano w oparciu o dokumentację dot. zadań zapewniających pn. Ocena działań związanych z uruchomieniem Programu FENG; czynności doradczych pn. Audyt możliwości pełnej cyfryzacji procesów i usług w jednostce – identyfikacja barier i możliwych rozwiązań; czynności sprawdzających pn. Ocena przyjętych i zastosowanych przez NCBR rozwiązań funkcjonalnych dot. zagospodarowania powierzchni lokalowej w nowej siedzibie.

⁵⁷ Zgodnie z zatwierdzonym planem kontroli wewnętrznych na 2023 r. DAK zaplanował: cztery obszary kontroli wewnętrznej, kontynuował trzy zadania kontrolne z 2022 r. oraz zaplanował czynności monitorujące do ośmiu przeprowadzonych kontroli wewnętrznych. Realizację planu zweryfikowano w oparciu o dokumentację dot. następujących kontroli wewnętrznych: Realizacja zadań z zakresu działań informacyjnych i promocyjnych; Windykacja należności oraz rejestracja podmiotów wykluczonych; Funkcjonowanie Funduszy VC/CVC. Transfer środków pieniężnych.

⁵⁸ Zgodnie z zatwierdzonym planem kontroli projektów (po zmianach) na 2023 r. DKP zaplanował przeprowadzenie 90 kontroli planowych (55 kontroli finansowych i 35 kontroli merytorycznych) oraz 10 kontroli doraźnych, z czego przeprowadził 86 kontroli planowych i 9 kontroli doraźnych. Zgodnie ze sprawozdaniem z realizacji planu kontroli w wyniku przeprowadzonych w 2023 r. kontroli oraz kontynuacji działań kontrolnych z lat ubiegłych w wydanych w 2023 r. wnioskach z kontroli wykazano koszty niekwalifikowane ogółem na kwotę 5 590,1 tys. zł.

⁵⁹ Zgodnie z planem ewaluacji na 2023 r. zaplanowano 13 ewaluacji, z których zakończono osiem. Realizację planu zweryfikowano w oparciu o dokumentację: Ewaluacja on going programu Infostrateg; Ewaluacja podsumowująca działanie „Trzecia misja uczelni” POWER; Ewaluacja mid-term Programu „Badania stosowane”, Norweski Mechanizm Finansowy i Mechanizm Finansowy EOG (Mid-term evaluation of ‘Applied Research’ Programme).

⁶⁰ uchwała nr 4/2023 z dnia 24 listopada 2023 r.

- z wykonania planu finansowego agencji wykonawczej w układzie zadaniowym (Rb-BZ2),
- sprawozdania w zakresie operacji finansowych za IV kwartał 2022 r. o stanie należności oraz wybranych aktywów finansowych (Rb-N) i o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych oraz poręczeń i gwarancji (Rb-Z).

Kwoty wykazane w sprawozdaniach były zgodne z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej. Stosowany system kontroli zarządczej zapewniał w sposób racjonalny prawidłowość sporządzania sprawozdań. Wyżej wymienione sprawozdania zostały sporządzone terminowo. Sprawozdanie Rb-N zostało sprawdzone w zakresie zgodności z ewidencją księgową oraz poprawności przyporządkowania podmiotów do poszczególnych grup w układzie podmiotowym.

W toku kontroli stwierdzono następujące nieprawidłowości:

- W sprawozdaniu Rb-35 z wykonania planu dochodów i wydatków agencji wykonawczej w dziale B. „Wydatki” w kolumnie „plan” nie wykazano planowanych wydatków w szczególności działu, rozdziału i paragrafu, a jedynie w kolumnie „wykonanie”, co było niezgodne z rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 11 stycznia 2022 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej⁶¹.

Zgodnie z § 12 ust. 3 *Instrukcji sporządzania sprawozdań budżetowych w zakresie budżetu państwa* stanowiącego załącznik nr 35 do rozporządzenia ws. sprawozdawczości w dziale B. „Wydatki” w kolumnach: „plan” i „wykonanie” wykazuje się kwoty w szczególności: dział, rozdział, paragraf - odpowiednio planowane i poniesione wydatki.

W Polityce rachunkowości NCBR opisano powiązania pomiędzy kontami rodzajowymi na poszczególne paragrafy dochodowe i wydatkowe, jak również zastosowano odpowiednie oznaczenia w opisie operacji w systemie finansowo-księgowym, które umożliwiają sporządzenie sprawozdania Rb-35 w zakresie wykonania wydatków.

Dyrektor BDP wyjaśniła, że Centrum nie planuje środków w podziale na paragrafy - w formularzu PF-OSPR przy poszczególnych pozycjach planu ujmowana jest informacja jaki rodzaj paragrafów zawiera się w danej pozycji planu, natomiast dla pozycji planu „pozostałe wydatki na funkcjonowanie” taka informacja nie jest wskazywana. Zdaniem Dyrektora BDP, kolumna z paragrafami ma charakter informacyjny, a gospodarka finansowa prowadzona jest przez NCBR w oparciu o ustawę o rachunkowości, a plan finansowy zawiera wydatki w podziale na poszczególne pozycje planu i inne przepisy nie wskazują na konieczność planowania wydatków z większą szczegółowością. Wskazała również, że wyłącznie na potrzeby sprawozdania Rb-35, do każdego konta rodzajowego wskazany jest paragraf wydatkowy, a do jednego paragrafu może być przypisanych kilka kont rodzajowych.

Postępowanie NCBR w zakresie sporządzania sprawozdania Rb-35 było nieprawidłowe, ponieważ sprawozdanie to nie zawierało danych wskazanych ww. przepisami. Centrum nie uzyskało od Ministerstwa Finansów lub MFiPR pisemnej interpretacji w tym zakresie. Formularz PF-OSPR dla planu finansowego na 2023 r. w kolumnie „Paragraf” w części B. Plan finansowy w układzie kasowym w rozdziale III zawiera wskazanie paragrafu (trzy cyfry) dla większości pozycji, poza pozycjami: *1.5.4 Wpłaty na pracownicze plany kapitałowe, 1.8 Pozostałe wydatki na funkcjonowanie, 2 Wydatki majątkowe oraz 3 Wydatki na realizację zadań.*

Dlatego, zgodnie z obowiązującymi przepisami, NCBR powinno wykazywać dane w kolumnie „plan” w sprawozdaniu Rb-35 nie tylko dla dochodów, ale również dla wydatków, co najmniej w szczególności zgodnej z danymi z formularza PF-OSPR lub wynikającej ze zrealizowanych wydatków na poszczególnych paragrafach z lat poprzednich z ewentualnym uwzględnieniem nowych pozycji wydatkowych.

- Sprawozdanie Rb-N według stanu na koniec IV kwartału 2023 r. sporządzono niezgodnie z § 13 ust. 2 pkt 1 lit. b *Instrukcji sporządzania sprawozdań* stanowiącej załącznik nr 8 do Rozporządzenia Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej z dnia 17 grudnia 2020 r. w sprawie sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych⁶². W układzie podmiotowym jako należności podmiotów z grupy II nie ujęto należności Wojskowej Akademii Technicznej w Warszawie oraz Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie podczas gdy, zgodnie z ww. instrukcją, podmioty te nie zostały wyłączone z tej grupy.

⁶¹ Dz.U. z 2024 r. poz. 454. Dalej: rozporządzenie ws. sprawozdawczości.

⁶² Dz. U. z 2023 r. poz. 652.

Dyrektor BDP wyjaśniła, że podmioty te zostały omyłkowo ujęte w układzie podmiotowym kol. 12 pkt 5 – przedsiębiorstwa niefinansowe. Przy przygotowaniu danych do sprawozdania korzystano z „Wykazu uczelni publicznych nadzorowanych przez ministra właściwego ds. szkolnictwa wyższego”, który nie zawierał wszystkich uczelni publicznych. W dniu 27 marca 2024 r. pracownik Działu Księgowości złożył korektę sprawozdania Rb-N według stanu na koniec IV kwartału 2023 r. Powyższa nieprawidłowość nie miała wpływu na ocenę obszaru „Sprawozdania”.

5. INFORMACJE DODATKOWE

Najwyższa Izba Kontroli przeprowadziła kontrolę w Centrum w okresie od 8 stycznia 2024 r. do 8 kwietnia 2024 r. Wystąpienie pokontrolne do Dyrektora NCBR skierowano w dniu 18 kwietnia 2024 r.

P.o. Dyrektora NCBR w piśmie z dnia 9 maja 2024 r. wniósł trzy zastrzeżenia do wystąpienia pokontrolnego. Zastrzeżenia dotyczyły kwestii związanych ze stwierdzonymi w trakcie kontroli nieprawidłowościami. Komisja Rozstrzygająca po rozpatrzeniu zastrzeżeń w dniu 28 maja 2024 r. uwzględniła zastrzeżenia dotyczące umowy najmu siedziby NCBR przy ul. Chmielnej 69 w Warszawie, uzupełniając jednocześnie stan faktyczny o kwoty wydatkowane przez Centrum w tym zakresie. Jednocześnie oddaliła w całości zastrzeżenia dotyczące dokonywania wstępnej kontroli przez Główną księgową Centrum oraz prawidłowości wypełniania sprawozdania Rb-35.

6. ZAŁĄCZNIKI

6.1. KALKULACJA OCENY OGÓLNEJ NARODOWEGO CENTRUM BADAŃ I ROZWOJU

Oceny wykonania planu finansowego Narodowego Centrum Badań i Rozwoju dokonano stosując kryteria⁶³ oparte na wskaźnikach wartościowych opracowanych przez NIK i opublikowanych w *Analizie wykonania budżetu państwa i założeń polityki pieniężnej w 2023 roku*⁶⁴.

Przychody (P):	1 452 612,8 tys. zł
Koszty (K) (łącznie z wydatkami majątkowymi):	1 453 339,3 tys. zł
Łączna kwota (G = P + K):	2 905 952,1 tys. zł
Waga przychodów w łącznej kwocie (Wp = P : G):	0,4999
Waga kosztów w łącznej kwocie (Wk = K : G):	0,5001
Nieprawidłowości w przychodach:	nie stwierdzono
Ocena cząstkowa przychodów (Op):	(5) pozytywna

Nieprawidłowości w kosztach (łącznie z wydatkami majątkowymi) dotyczyły niedokonywania przez Główną księgową Centrum wstępnej kontroli umów lub aneksów przed ich zawarciem (zaciągnięciem zobowiązania) przez Dyrektora NCBR lub osoby upoważnione, co było niezgodne z art. 54 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych.

Ocena cząstkowa kosztów (Ok):	(4) pozytywna
-------------------------------	---------------

Ocena cząstkowa kosztów (Ok) została obniżona o 1 punkt ze względu na stwierdzoną nieprawidłowość dotyczącą niedokonywania przez Główną księgową Centrum wstępnej kontroli umów lub aneksów przed ich zawarciem (zaciągnięciem zobowiązania) – nieprawidłowość dotyczy wszystkich zawieranych umów lub aneksów przez NCBR jako jednostkę sektora finansów publicznych, jednak nie stwierdzono skutków finansowych w ramach przeprowadzonych czynności kontrolnych w realizacji planu finansowego NCBR m.in. ze względu na zastosowane narzędzia informatyczne w zakresie planowania i elektroniczne zarządzanie dokumentacją.

Łączna ocena przychodów i kosztów (ŁO ⁶⁵):	$\text{ŁO} = 5 \times 0,4999 + 4 \times 0,5001 = 4,4999$, co w przybliżeniu do jedności daje wynik 5.
--	--

Opinia o sprawozdaniach:	w formie opisowej
--------------------------	-------------------

Ocena ogólna:	w formie opisowej
----------------------	--------------------------

⁶³ <http://www.nik.gov.pl/kontrolle/standardy-kontroli-nik/>

⁶⁴ Porównaj: <http://www.nik.gov.pl/kontrolle/analiza-budzetu-panstwa/>

⁶⁵ $\text{ŁO} = \text{Op} \times \text{Wp} + \text{Ok} \times \text{Wk}$

6.2. WYKONANIE PLANU FINANSOWEGO NARODOWEGO CENTRUM BADAŃ I ROZWOJU

Lp.	Wyszczególnienie	2022	2023		4:3	6:3	6:4	6:5	
		Wykonanie	Plan wg ustawy budżetowej ¹⁾	Plan po zmianach					Wykonanie
		tys. zł				%			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Część A – Plan finansowy w układzie memoriałowym									
I.	Stan na początek roku	73 410,3	-	-	88 217,7	-	120,2%	-	-
1.	Środki obrotowe, w tym:	73 410,3	-	-	88 217,7	-	120,2%	-	-
1.1.	Środki pieniężne	73 410,3	-	-	88 217,7	-	120,2%	-	-
1.2.	Należności krótkoterminowe	-	-	-	-	-	-	-	-
2	Należności długoterminowe	-	-	-	-	-	-	-	-
3	Zobowiązania	-	-	-	-	-	-	-	-
II.	Przychody ogółem	1 508 466,5	1 750 373,0	1 631 341,0	1 452 612,8	116,0%	96,3%	83,0%	89,0%
1.	Przychody z prowadzonej działalności, z tego:	-	-	-	-	-	-	-	-
2.	Dotacje i subwencje z budżetu państwa	1 309 758,3	1 507 448,0	1 371 810,0	1 212 205,4	115,1%	92,6%	80,4%	88,4%
3	Środki otrzymane z Unii Europejskiej	185 197,3	230 337,0	243 628,0	225 959,5	124,4%	122,0%	98,1%	92,7%
4	Środki od innych jednostek sektora finansów publicznych	9 898,4	3 588,0	10 403,0	9 585,8	36,2%	96,8%	267,2%	92,1%
5	Pozostałe przychody, w tym:	3 612,5	9 000,0	5 500,0	4 862,1	249,1%	134,6%	54,0%	88,4%
5.1	Równowartość odpisów amortyzacyjnych	3 091,2	9 000,0	5 500,0	4 211,9	291,1%	136,3%	46,8%	76,6%
III.	Koszty ogółem	1 507 917,0	1 750 373,0	1 631 341,0	1 453 339,3	116,1%	96,4%	83,0%	89,1%
1	Koszty funkcjonowania	189 565,2	212 448,0	212 485,0	195 061,0	112,1%	102,9%	91,8%	91,8%
1.1.	Amortyzacja	3 091,2	9 000,0	5 500,0	4 211,9	291,1%	136,3%	46,8%	76,6%
1.2.	Materiały i energia	918,4	1 010,0	855,0	772,6	110,0%	84,1%	76,5%	90,4%
1.3.	Usługi obce	32 642,5	46 010,0	39 609,0	32 064,1	141,0%	98,2%	69,7%	81,0%
1.4.	Wynagrodzenia, z tego:	83 300,7	77 180,0	86 192,0	80 290,8	92,7%	96,4%	104,0%	93,2%
1.4.1.	osobowe	66 303,6	64 624,0	65 486,0	62 031,6	97,5%	93,6%	96,0%	94,7%
1.4.2.	bezosobowe	16 997,1	12 556,0	20 706,0	18 259,2	73,9%	107,4%	145,4%	88,2%
1.5.	Świadczenia na rzecz osób fizycznych	244,5	95,0	279,0	146,9	38,9%	60,1%	154,6%	52,7%
1.6.	Składki, z tego na:	13 070,1	13 174,0	13 543,0	12 316,0	100,8%	94,2%	93,5%	90,9%
1.6.1.	ubezpieczenie społeczne	11 271,8	11 349,0	11 497,0	10 526,3	100,7%	93,4%	92,8%	91,6%

Lp.	Wyszczególnienie	2022	2023			4:3	6:3	6:4	6:5
		Wykonanie	Plan wg ustawy budżetowej ¹⁾	Plan po zmianach	Wykonanie				
		tys. zł							
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.6.2.	Fundusz Pracy oraz Fundusz Solidarnościowy	1 451,9	1 625,0	1 646,0	1 390,4	111,9%	95,8%	85,6%	84,5%
1.6.3.	Fundusz Emerytur Pomostowych	-	-	-	-	-	-	-	-
1.6.4.	Wpłaty na pracownicze plany kapitałowe	346,4	200,0	400,0	399,3	57,7%	115,3%	199,7%	99,8%
1.7.	Pozostałe koszty funkcjonowania	56 297,8	65 979,0	66 507,0	65 258,7	117,2%	115,9%	98,9%	98,1%
2.	Koszty realizacji zadań, w tym:	1 318 351,8	1 537 925,0	1 418 856,0	1 258 278,4	116,7%	95,4%	81,8%	88,7%
2.1.	- środki przekazane innym podmiotom	1 148 951,5	1 317 797,0	1 185 362,0	1 033 422,8	114,7%	89,9%	78,4%	87,2%
IV.	Wynik brutto (poz. II-III)	549,5	-	-	-726,5	-	-132,2%	-	-
V.	Obowiązkowe obciążenia wyniku	24,4	-	-	5,4	-	22,1%	-	-
VI.	Wynik netto (poz. IV-V)	525,1	-	-	-731,9	-	-139,4%	-	-
VII.	Dotacje i subwencje z budżetu państwa								
1	Dotacje i subwencje ogółem, z tego:	1 433 904,8	1 526 098,0	1 393 610,0	1 350 678,0	106,4%	94,2%	88,5%	96,9%
1.1.	podmiotowa	72 215,1	70 462,0	70 462,0	67 741,9	97,6%	93,8%	96,1%	96,1%
1.2.	przedmiotowa	-	-	-	-	-	-	-	-
1.3.	celowa	1 122 561,7	1 235 222,0	1 085 222,0	1 054 693,2	110,0%	94,0%	85,4%	97,2%
1.4.	celowa na finansowanie projektów z udziałem środków UE - bieżące	235 635,9	214 214,0	231 726,0	222 319,5	90,9%	94,3%	103,8%	95,9%
1.4.1.	w tym: na współfinansowanie	138 221,8	108 565,0	126 741,0	123 259,7	78,5%	89,2%	113,5%	97,3%
1.5.	celowa na finansowanie projektów z udziałem środków UE - majątkowe	-	-	-	-	-	-	-	-
1.5.1.	w tym: na współfinansowanie	-	-	-	-	-	-	-	-
1.6.	subwencje	-	-	-	-	-	-	-	-
1.7.	na inwestycje i zakupy inwestycyjne	3 492,1	6 200,0	6 200,0	5 923,4	177,5%	169,6%	95,5%	95,5%

Lp.	Wyszczególnienie	2022	2023			4:3	6:3	6:4	6:5
		Wykonanie	Plan wg ustawy budżetowej ¹⁾	Plan po zmianach	Wykonanie				
		tys. zł							
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
VIII.	Środki na wydatki majątkowe (nakłady na rzeczowe aktywa trwałe i wartości niematerialne i prawne)	3 492,1	6 200,0	6 200,0	5 923,4	177,5%	169,6%	95,5%	95,5%
IX.	Środki przyznane innym podmiotom	6 394 859,3	7 054 639,0	6 676 969,0	6 595 207,0	110,3%	103,1%	93,5%	98,8%
X.	Stan na koniec roku	-	-	-	153 304,1	-	-	-	-
1.	Środki obrotowe, w tym:	88 217,7	-	-	153 304,1	-	173,8%	-	-
1.1.	Środki pieniężne	88 217,7	-	-	36 899,2	-	41,8%	-	-
1.2.	Należności krótkoterminowe	-	-	-	116 404,9	-	-	-	-
2.	Należności długoterminowe	-	-	-	-	-	-	-	-
3.	Zobowiązania	-	-	-	-	-	-	-	-
Część B – Plan finansowy w układzie kasowym									
I.	Stan środków pieniężnych na początek okresu	73 405,7	-	-	88 579,5	-	120,7%	-	-
II.	Dochody	1 691 414,8	1 747 573,0	1 632 041,0	1 583 229,3	103,3%	93,6%	90,6%	97,0%
1.	Dotacje i subwencje z budżetu państwa ogółem, z tego:	1 456 933,0	1 513 648,0	1 378 010,0	1 346 946,5	103,9%	92,5%	89,0%	97,7%
1.1.	podmiotowa	80 884,0	70 462,0	70 462,0	70 462,0	87,1%	87,1%	100,0%	100,0%
1.2.	przedmiotowa	-	-	-	-	-	-	-	-
1.3.	celowa	1 135 000,0	1 235 222,0	1 085 222,0	1 055 222,0	108,8%	93,0%	85,4%	97,2%
1.4.	celowa na finansowanie projektów z udziałem środków UE - bieżące	236 420,0	201 764,0	216 126,0	215 062,5	85,3%	91,0%	106,6%	99,5%
1.4.1.	w tym: na współfinansowanie	130 462,8	96 115,0	111 141,0	111 313,6	73,7%	85,3%	115,8%	100,2%
1.5.	celowa na finansowanie projektów z udziałem środków UE - majątkowe	-	-	-	-	-	-	-	-
1.5.1.	w tym: na współfinansowanie	-	-	-	-	-	-	-	-
1.6.	subwencje	-	-	-	-	-	-	-	-
1.7.	dotacje na inwestycje i zakupy inwestycyjne	4 629,0	6 200,0	6 200,0	6 200,0	133,9%	133,9%	100,0%	100,0%
2.	Środki otrzymane z Unii Europejskiej	223 531,0	230 337,0	243 628,0	225 097,6	103,0%	100,7%	97,7%	92,4%

Lp.	Wyszczególnienie	2022	2023			4:3	6:3	6:4	6:5
		Wykonanie	Plan wg ustawy budżetowej ¹⁾	Plan po zmianach	Wykonanie				
		tys. zł							
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
3.	Środki otrzymane od innych jednostek sektora finansów publicznych	10 939,6	3 588,0	10 403,0	11 185,2	32,8%	102,2%	311,7%	107,5%
4.	Pozostałe dochody, z tego:	11,1	-	-	-	-	-	-	-
III.	Wydatki	1 676 678,8	1 747 573,0	1 632 041,0	1 634 155,8	104,2%	97,5%	93,5%	100,1%
1.	Wydatki na funkcjonowanie, z tego:	186 928,3	203 448,0	206 985,0	190 074,5	108,8%	101,7%	93,4%	91,8%
1.1.	Materiały i energia	918,4	1 010,0	855,0	772,6	110,0%	84,1%	76,5%	90,4%
1.2.	Usługi obce	32 642,5	46 010,0	39 609,0	32 064,1	141,0%	98,2%	69,7%	81,0%
1.3.	Wynagrodzenia	83 300,7	77 180,0	86 192,0	80 290,8	92,7%	96,4%	104,0%	93,2%
1.3.1.	osobowe	66 303,6	64 624,0	65 486,0	62 031,6	97,5%	93,6%	96,0%	94,7%
1.3.2.	bezosobowe	16 997,1	12 556,0	20 706,0	18 259,2	73,9%	107,4%	145,4%	88,2%
1.4.	Świadczenia na rzecz osób fizycznych	244,5	95,0	279,0	146,9	38,9%	60,1%	154,6%	52,7%
1.5.	Składki, z tego:	13 070,1	13 174,0	13 543,0	12 316,0	100,8%	94,2%	93,5%	90,9%
1.5.1.	na ubezpieczenie społeczne	11 271,8	11 349,0	11 497,0	10 526,3	100,7%	93,4%	92,8%	91,6%
1.5.2.	na Fundusz Pracy oraz Fundusz Solidarnościowy	1 451,9	1 625,0	1 646,0	1 390,4	111,9%	95,8%	85,6%	84,5%
1.5.3.	Wpłaty na pracownicze plany kapitałowe	346,4	200,0	400,0	399,3	57,7%	115,3%	199,7%	99,8%
1.6.	Pozostałe wydatki na funkcjonowanie	56 730,6	65 979,0	66 507,0	64 484,1	116,3%	113,7%	97,7%	97,0%
1.7.	Podatki i opłaty	21,5	-	-	-	-	-	-	-
2.	Wydatki majątkowe	3 492,1	6 200,0	6 200,0	5 923,4	177,5%	169,6%	95,5%	95,5%
3.	Wydatki na realizację zadań, w tym:	1 421 632,0	1 537 925,0	1 418 856,0	1 375 224,6	108,2%	96,7%	89,4%	96,9%
3.1.	Środki przyznane innym podmiotom	1 252 231,7	1 317 797,0	1 185 362,0	1 150 341,2	105,2%	91,9%	87,3%	97,0%
4.	Wpłata do budżetu państwa (np. z zysku, nadwyżki środków finansowych)	63 326,7	-	-	62 446,4	-	98,6%	-	-
5.	Pozostałe wydatki	1 299,7	-	-	487,0	-	37,5%	-	-
IV.	Kasowo zrealizowane przychody	-	-	-	54 038,6	-	-	-	-
V.	Kasowo zrealizowane rozchody	-	-	-	54 038,6	-	-	-	-

Lp.	Wyszczególnienie	2022	2023			4:3	6:3	6:4	6:5
		Wykonanie	Plan wg ustawy budżetowej ¹⁾	Plan po zmianach	Wykonanie				
		tys. zł							
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
VI.	Stan środków pieniężnych na koniec okresu (I+II-III+IV-V)⁷⁾	88 141,7	-	-	37 653	-	42,7%	-	-
VII.	Zatrudnienie w przeliczeniu na pełne etaty	544,53	544	544	532,80	99,9%	97,8%	97,9%	97,9%
Część D – Dane uzupełniające									
1.	Wolne środki finansowe przekazane w zarządzanie lub depozyt u Ministra Finansów	9 915,2	14 000,0	14 000,0	7 639,4	141,2%	77,0%	54,6%	54,6%
1.1.	depozyty overnight (O/N)	9 915,2	14 000,0	14 000,0	7 639,4	141,2%	77,0%	54,6%	54,6%

Opracowanie własne na podstawie danych z rocznego sprawozdania Rb-40 z wykonania określonego w ustawie budżetowej na 2023 r., planu finansowego agencji wykonawczej zweryfikowanego przez NIK.

¹⁾ Ustawa budżetowa na rok 2023 z dnia 15 grudnia 2022 r. (Dz. U. z 2023 r. poz. 256, ze zm.).

6.3. WYKAZ PODMIOTÓW, KTÓRYM PRZEKAZANO INFORMACJĘ O WYNIKACH KONTROLI

1. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej
2. Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
3. Marszałek Senatu Rzeczypospolitej Polskiej
4. Prezes Rady Ministrów
5. Prezes Trybunału Konstytucyjnego
6. Rzecznik Praw Obywatelskich
7. Minister Finansów
8. Minister Funduszy i Polityki Regionalnej
9. Minister Nauki
10. Dyrektor Narodowego Centrum Badań i Rozwoju
11. Komisja Finansów Publicznych Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
12. Komisja do Spraw Kontroli Państwowej Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
13. Komisja Edukacji, Nauki i Młodzieży Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
14. Komisja Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej